

ԲԱՂԴԸ

Պատմութեան Նախաբանքը.

Տիեզերքի անհուն տարածութեան մէջ սլանում էր հրեշտակը: Ահա քանի՛, քանի տարի է, որ նա չէ ծալել իւր թեւերը. քանի՛, քանի տարի է, որ թռչում ու թռչում է առանց հանգիստ առնելու:

Որտեղ հանդիպում էր արեգակի, աստղի կամ քայլամուր մուրակի, կանգ էր առնում և հարցնում.

— Ասացէ՛ք, խնդրեմ, չգիտե՛ք որտեղ է գտնւում երկիրը:

Եւ հէնց որ իւր հարցի պատասխան չուէր, կսլանար հեռուն:

Ափսոս էր կորցրած ընկալն, ափսոս էր աւելորդ մանրերորդ վատնելը:

Արդէն վաղուց, շատ վաղուց էր լսել հրեշտակը երկրի վրայ ապրող մարդկանց թշուառութիւնների մասին, նոցա անտանելի տանջանքների ու դժբախտութիւնների մասին: Եւ հրեշտակի սիրտը զեղուն էր այդ կարեւորութեամբ: Նա լալով ծունկ խոնարհեց Տիրոջ առաջ և մարդիկների համար բախտ հայցեց: Եւ Աստուած լսեց նորա պաղատանքը և նորան յանձնեց բաղտը, որպէս երկիր տանէր՝ թշուառ մարդիկներին հասցնելու համար: Այն ժամանակ հրեշտակն իջաւ եօթներորդ երկնքից, և ահա նա թափառկոտ քայլերով պտտում է արեգակների, աստղերի և մուրաւակների մէջ և երկիրն է օրոնում:

Այլ ձեռքի մէջ բռնած է բաղտը: Նորա ձիւնափայլ թեւերը թեթեւակի շարժւում են թափանցկէն եթերի մէջ: Արդէն հազարաւոր տարիների շրջան է գլորուել, միլիոնաւոր դրութիւններ իւր լետեն է թողել

և ոչ ոք մինչև այժմ դեռ չէ ասել նորան, թէ որտեղ է գտնուում երկիրը իւր դժբախտ արարածներով: Ժամանակ առ ժամանակ յուսահատութեան արցունք է ցայտում, գլորում հրեշտակի աչերից: «Ո՛ր, ո՛վ գիտէ, արդեօք իւր սրաթե թեւերը իրեն հեռու, հեռու չեն տանում երկրից: Բայց չպէտք է մոռանանք, որ նա այնուամենայնիւ հրեշտակ է: Նա նպատակ է դրել՝ օգնել խեղճ, թշուառ, տանջուող մարդկութեանը: Նորա աղի արցունքների պատճառը իւր անվերջ թափառուն կեանքը չէ և ոչ էլ յոգնութիւնը: Ո՛չ, Այդ աղի արցունքները նորա աչքերից խլող մարդկային տանջանքն է և այն մարդկութիւնը, որ բաղտի ծարաւով է պապակում, այն բաղտի, որ հրեշտակը կրում է իւր աջ ձեռքում:

— Ասացէք, խնդրեմ, չգիտէք որտեղ է երկիրը իւր թշուառ բնակիչներով:

— Ոչ:

Եւ նա սլանում է հեռու, ոգևորուած իւր գաղափարով: Իսկ աշխարհն այդ ժամանակ և վերանորոգում և զառամում է. փոփոխում են մարդիկը, լաջորդում են գաղափարները, ձգտումները և կրօնները: Բայց թշուառութիւնը անձնիշխան թագաւորում է աշխարհում՝ ամեն տեղ:

— Ո՛ր է բաղտը, հեծում են խեղճերը և տանջուող մարդկութիւնը:

*
* *

Միանգամ ծերունի աստղաբաշխը դիտում էր մի թափառուն մոլորակ. նա աչք չէր հեռացնում դիտակից, տնդադար պտտելով թռչող մոլորակի լետեից: Երբ կարիք էր զգում ուտելու կամ քնելու, նա այնուամենայնիւ չէր ընդմիջում դիտողութիւնը, — այդպիսի ժամանակ հօրը փոխարինում էր որդին: Իսկ ուտելուց կամ քնելուց յետոյ նա կրկին սկսում էր դիտելը:

Մոլորակը սաստիկ զայրացել էր:

— Ի՞նչ է ուզում ինձնից այն ծերունի վհուկը: Ի՞նչ է նշանակում այս: Ի՞նչ է, բան եմ գողացել, որ ինձնից աչք չէ հեռացնում:

Բայց աստղաբաշխը շարունակում էր իւրը:

Մոլորակը բոլորովին ելաւ համբերութիւնից: Հոգեկան սաստիկ յուզումից նա պայթեց և կտոր-կտոր եղաւ:

Նորա մօտով սաւառնում էր հրեշտակը և հարցրեց իւր տխուր, բայց աղու ձայնով.

— Ասացէք, խնդրեմ, մոլորակ, չգիտէ՞ք որտեղ է գտնուում երկիրը իւր դժբաղտ բնակիչներով:

— Ձեր կարծիքով երկրի վրայ մարդիկ են ապրում, սրդողած հարցրեց մոլորակը:— Այնտեղ միայն քաւթառ վհուկներ և երիտասարդ աւազակներ են ապրում:

— Ա՛խ, թշուառ մարդիկ, թախծալից հառաչում է հրեշտակը, — և այդ բոլորը լոկ միայն նորա համար, որ նոքա բաղտ չունին: Ոչ, մոլորակ, բարկանալ պէտք չէ, ատելութիւնը մեղք է...

Եւ բաղտը, որ կրում էր իւր աջ ձեռքում, աւերն-խրտիղ փայլեց ու ճառագայթեց: Նոյն իսկ մոլորակն էլ կարծէք զուարթացաւ, և նորա մարդատեսաց հոգին լուսաւորուեցաւ:

— Որտեղ է երկիրը:

Մոլորակը մի երկար, մեծ տրցակ շողերով ցոյց տուեց երկրի տեղը:

— Ա՛խ, որչափ հեռուն է պտտում երկիրը երկնքից, մեղմիկ հառաչեց հրեշտակը, — և այդ բոլորն առաջ է գալիս այն պատճառով, որ այնտեղ՝ երկրի վրայ բաղտ չկայ:

Եւ նա իսկոյն ճանապարհ ընկաւ, սլացաւ հեռուն:

Այն ինչ երկրից աստղաբաշխը տեսաւ հեռադիտակով հրեշտակին և նորա աջ ձեռքում ինչ որ փայլուն բան նշմարեց: Եւ որովհետեւ մի ժամանակ մարգարէն նախագուշակել էր, որ հրեշտակ պիտի գայ բաղտի հետ, ուստի և աստղաբաշխը հասկացաւ, որ այդ հրեշտակը մարդկանց բաղտ է բերում: Եւ իսկոյն բոլոր լրագիրներն այդ լուրը աշխարհի ամեն մի ծայրը հասցրին:

— Հրեշտակ է գալիս բաղտով ծանրաբեռնուած, խօսում էին ամեն տեղ, ուր միայն մարդկային բերան կար:

Բոլոր աստղաբաշխները շտապեցին իրենց դիտակների մօտ և տեսան, թէ ինչպէս հրեշտակը հետզհետէ երկիր էր իջնում:

Նոքա սկսեցին հաշուել, — և հաշուեցին, որ այս ինչ օրը, այս ինչ ժամ ու րոպէին, այն ինչ տեղը հրեշտակը ոտք կը դնի երկիր:

Երբ հասաւ որոշեալ օրը, աշխարհիս բոլոր ծայրերից մարդիկ հաւաքուեցան այդ տեղը:

Մուտով տեղը շատ նեղ եկաւ: Սկսուեցաւ սաստիկ հրհրումն, բարձրացան կռիւ ու վէճ, լսուեցան հայհոյութիւններ, իսկ դորան հետեցին բռունցքները... Վերջապէս բանն այնտեղ հասաւ, որ սկսեցին սրբերով խօցոտել միմեանց ու սպանել:

Մարդկային արեան հեղեղ էր վազում այդ տեղ: Զարդուածների լաց ու կոծը, մեռնողների վայնասունը երկինք էր բարձրանում...

Հրեշտակը տեսաւ, թէ ինչպէս մարդիկ իրար հըրմըշտկում և ոտնատակ են անում և վերեւից սկսեց կանչել՝ իւր ուժերի մնացորդը ժողովելով:

— Մի կուռէք: Ամենքիդ ևս բաժին կհասնի իմ բերած բաղտից: Բայց չէին լսում:

Եւ երբ հրեշտակը մօտեցաւ երկրին և տեսաւ մեռնողներին և վիրաւորուածներին, երբ լսեց այդ լացն ու կոծը, այն ժամանակ նորա հեղիկ աչքերից արցունքի շիթեր գլորուեցան և ընկան բաղտի վրայ:

Այդ օրուանից փայլուն բաղտի վրայ բծեր գոյացան:

*
* *

Ասում են, թէ հրեշտակը, որ առանց այն էլ յոգնած էր երկար ճանապարհորդութիւնից, — ուշաթափ եղաւ երկրի վերայ տեսած բաներից և բաղտը վայր ընկաւ նորա ձեռքից:

Բաղտը յափշտակեցին նոքա, որոնք այն տեղին ամենից մօտիկ էին կանգնած: Նոքա մինչև այսօր էլ բաղտաւոր են: